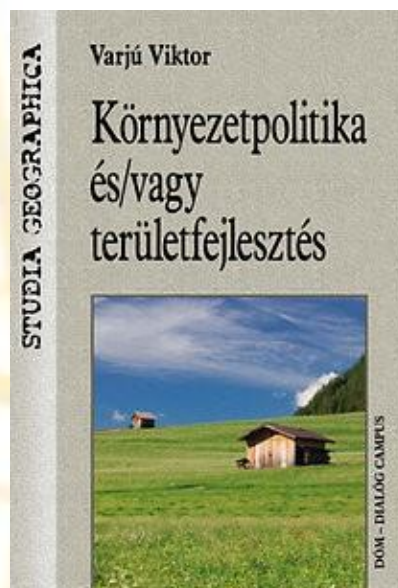

Lehet-e más a döntés?

Varjú Viktor: *Környezetpolitika és/vagy területfejlesztés. A környezeti- és fenntarthatósági politika dilemmái és viszonya a fejlesztéspolitikához.* Pécs – Budapest: Studia Geographica – Dialog Campus Szakkönyvek, Dóm Kiadó, 2015. 158.

VARJÚ VIKTOR *Környezetpolitika és/vagy területfejlesztés* című könyve azokra a kérdésekre helyezi a hangsúlyt a területfejlesztés témáján belül, amelyek a környezeti szempontok érvényesítésének lehetőségére, illetve annak szükségességére koncentrálnak.

A könyv címe – bár a mű lényeges, és tágabb érdeklődésre is számot tartó témát elemez – nem szerencsés. Lefedi ugyan a lényegét, és erre alapozva érthetőnek is tekinthető a választás, ugyanakkor az „és/vagy” megoldás a környezetpolitika és a területfejlesztés között bizonyos szinten értelemzavaró, ami kissé gátolja a lényegi mondanivaló átadását. A zavaró érzést az alcím már feloldja, amely besorolja a munkát a környezet, a fenntarthatóság és a fejlesztéspolitika témaköreibe.

A környezeti kérdéseket boncolgató művek – értelemszerűen – környezetünk megóvásának szükségességéből indulnak ki, illetve történeti kontextusba helyezve mutatják be a környezetvédelem és a környezetpolitika kialakulását, fejlődését nemzetközi és hazai szinten. Nem kivétel ez alól jelen munka sem, amely a fő téma felvezetéseként – környezetpolitikai szemszögből közelítve – a könyv első részében foglalkozik a második világháború utáni „ébredéssel”, valamint a globális környezeti kérdésekkel.

A környezetvédelem valójában a környezeti elemeknek az emberi szempontokat szem előtt tartó védelmét jelenti. Úgy is fogalmazhatunk, önös érdekek vezérelnek minket, amikor a levegő, a vizek, a természet eredeti, vagy ahhoz közeli állapotban megtartását tűzzük ki célként. Ugyanakkor éppen ebből a megfontolásból kiindulva kellene mindannyiunknak tisztában lenni azzal, hogy a környezet pusztításával járó életvitel, gazdasági tevékenység legelsősorban nem a Földnek, mint bolygónak, hanem az emberiségnek a fennmaradására jelent veszélyt.

A globális környezeti problémák közös gyökere a túlnépesedés. A világ fejlett országaiban alapvetően nem a népességszám túlzott gyarapodása, sőt, sokkal inkább annak csökkenése okoz problémát, viszont a százezres, milliós nagyvárosok olyan népességtömörüléseket jelentenek a világ bármely pontján, amelyből már számos környezeti dilemma adódik. A területfejlesztés oldaláról közelítve ezen a ponton „nő össze” a két oldal, miután a nagyvárosok fejlesztési kérdései, igényei a területfejlesztés hangsúlyos részét képezik.

A szerző ezen összefüggés mentén gyűjti össze a vonatkozó elméleti ismereteket, és vizsgálja meg azok működését a gyakorlatban. Kiemelten foglalkozik a környezetpolitikának a

fejlesztéspolitikába integrálására tett lépésekkel, valamint a regionális politikai szabályozás környezeti vonatkozásaival. Az elméleti kereteken belül talán legfontosabb elemként a stratégiai környezeti vizsgálat (SKV) domborodik ki, amelynek megjelenése, az egyes országok környezetpolitikai gyakorlatába integrálódása a könyv gerincének is tekinthető.

Az SKV jelentőségét a szerző külföldi tapasztalataihoz kötődő gyakorlati elemzései mutatják be. Az Egyesült Királyság és Hollandia negatív és pozitív példát egyaránt szolgáltat, és összehasonlításuk a hazai tervezési gyakorlattal alapot teremt a tanulságok levonásához.

A mű utolsó része a 2007-13-as tervezési időszakra koncentrálva foglalja össze az Országos Fejlesztési Koncepció, valamint a Regionális Operatív Programok környezeti vonatkozásait. Az Európai Unió tervezési gyakorlata megköveteli a környezeti szempontok érvényesítését, a környezetpolitika integrálását az ágazati politikákba. Sajnálatos módon a hazai gyakorlat ennek leginkább „papíron tesz eleget”, és a környezet védelmének kívánalmi valójában jelenleg sem élveznek prioritást. Holott, mint fentebb láttuk, a környezetvédelem és ennek nyomán a környezetpolitika fejlesztési gyakorlatba integrálása nem, mint szükséges rossz kellene, hogy megjelenjen, hanem evidenciaként kezelve szolgálhatná a fenntarthatóságot, végső soron a fejlesztések eredményeinek hosszú távú gazdasági és társadalmi fennmaradását.

A területfejlesztés és a környezetpolitika integrált kezelésének ellentmondásaira világít rá művében a szerző, különösen a hazai gyakorlati tapasztalatok elemzése révén. Emellett igyekszik megoldást is kínálni a felvázolt ellentmondásokra, amellyel a jövő területfejlesztési döntéseinek környezeti szempontokat is figyelembe vevő előkészítése lenne megvalósítható.

A könyv mondanivalója tehát a környezeti érdekek érvényesítésének szükségessége a terület- és településfejlesztésben, amely azonban Magyarországon még gyerekcipőben jár. Be kell látnunk, hogy a világ számos országához hasonlóan – és az Európai Unió célkitűzéseinek dacára – a környezeti érdekek folyamatosan háttérbe szorulnak a gazdasági, társadalmi és politikai érdekek mögött. Messze vagyunk még attól, hogy észrevegyük: fordítva ülünk a lovon. A törekvések, irányelvek, törvények, célkitűzések adottak; de a rövidlátó gondolkodás legtöbbször diadalt arat a hosszútávra tervezés mögött. Ennek megváltoztatása mindannyiunk feladata kell, hogy legyen.

A szerző tehát egy fontos, és a jövőt alapvetően meghatározó témát elemez művében, amely hasznos olvasmányként szolgálhat a környezetpolitikával és a területfejlesztéssel szakmai szinten foglalkozók, valamint a döntéshozók számára egyaránt. Szerencsés lenne, ha erről a témáról a szakmai szereplőkön túl a szélesebb közönség is bővebb ismeretekkel rendelkezne, ám a könyv szakszöveggént jellemezhető stílusa ezt kevésbé támogatja. További hiányosságként róható fel, hogy a témát alkotó két pillér – a környezetpolitika és a területfejlesztés – sok esetben egymás mellett, és nem egybekapcsolva tárgyalt, ami kissé darabossá teszi a művet, és szintén az olvasmányosság rovására megy.

A könyv a Dóm – Dialóg Campus Kiadónál jelent meg 2015-ben, 158 számozott oldalt, 12 ábrát és 15 táblázatot tartalmaz.

Hoyk Edit, Kecskemét